

EDITORIAL

Vectors de sostenibilitat: visions des de l'economia

Albert Puig Gómez

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC. Director del Màster Universitari d'Ànlisi Econòmica de la UOC

El 1987, quan es va publicar l'informe de la Comissió de Nacions Unides sobre Desenvolupament i Medi Ambient titulat *El nostre futur comú* (tot i que habitualment és conegut com a *Informe Brundtland*, en honor al president de la comissió i ex-primer ministre noruec), el terme *sostenibilitat* no era d'ús comú. Trenta-quatre anys després, la paraula ha passat a formar part del nostre vocabulari i de la nostra quotidianitat. Qualsevol decisió de consum o de producció, s'exigeix que porti el segell de la sostenibilitat.

El document citat es basava fonamentalment en la qüestió mediambiental i definia la sostenibilitat com «la satisfacció de les necessitats de la generació present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les seves pròpies necessitats».

Sens dubte, la lluita contra el canvi climàtic és el principal desafiament que la comunitat internacional ha d'afrontar en l'actualitat, atès que la desestabilització d'alguns sistemes planetaris posa en risc la supervivència mateix de l'espècie humana. No obstant això, el concepte de *sostenibilitat* ha anat evolucionant cap a una concepció molt més àmplia que l'exclusivament ecològica, en la qual s'inclou la necessitat de buscar una triple sostenibilitat: la mediambiental, la social i l'econòmica.

La sostenibilitat mediambiental posa l'accent a preservar els equilibris ecològics i la biodiversitat; la social cerca la cohesió de la població, amb la promoció de nivells satisfactoris de qualitat de vida i benestar; mentre que la sostenibilitat econòmica implica –encara que, en general, no es reconeix gaire explícitament– que les activitats que busquen les altres dues sostenibilitats –l'ambiental i la social– han de ser rendibles, ja que en cas contrari no tindran lloc en no respondre a la lògica d'acumulació capitalista.

És sota aquest plantejament, per exemple, que van ser aprovats, per l'assemblea general de les Nacions Unides, al setembre del 2015, els objectius de desenvolupament sostenible (ODS), els quals estableixen aconseguir 17 objectius –i 169 metes– que combinen aspectes de les tres sostenibilitats.

En el número d'*Oikonomics* que presentem, ens aproximem als tres àmbits o vectors de la sostenibilitat. I ho fem per mitjà de set articles que els tracta de manera transversal; és a dir, cap treball no es redueix a l'anàlisi d'un dels vectors en particular, sinó que ho fa en el marc d'un tema específic, prenent els elements de cadascuna de les dimensions que consideri més rellevants. El resultat és el que es busca, un *issue* que tracti el concepte de la *sostenibilitat* com un tot.

El primer dels articles, el de **Joan Torrent**, contextualitza el tema, analitzant la connexió que ha realitzat l'economia científica entre el desenvolupament econòmic i la sostenibilitat social. Partint de la idea clàssica del valor en el capitalisme, l'article revisa les principals aportacions que l'economia clàssica, neoclàssica, heterodoxa i les síntesis modernes han efectuat sobre la possibilitat d'un desenvolupament econòmic socialment sostenible. A partir d'aquesta revisió, s'arriba a la necessitat de construir una nova economia del valor sostenible i s'analitzen les principals dimensions, especialment el paper que haurien de tenir les empreses, els mercats i el Govern.

A continuació, **Zora Kovacic** tracta la proposta de l'economia circular, la qual promet convertir les preocupacions per la sostenibilitat en sinergies que promoguin el creixement econòmic. En aquest sentit, per exemple, assenyala que l'economia circular s'ha convertit en una de les polítiques estrella del Pacte Verd Europeu i està cada vegada més

present a tots els nivells. No obstant això, malgrat el gran entusiasme generat per aquestes polítiques públiques, la idea d'una economia circular és també font de molta controvèrsia en l'àmbit científic, ja que la idea que és possible recircular la majoria dels materials i productes va en contra de les lleis de la termodinàmica.

En el tercer article, **Federico Demaria** planteja que la humanitat s'enfronta a dos desafiaments principals: la creació d'una economia resistent i justa que generi prosperitat per a tots i protegir la salut humana a escala planetària. I que això s'ha de fer avançant cap a la reducció dels impactes ambientals per sota dels límits dels límits planetaris. En aquest sentit, argumenta que el creixement econòmic no és compatible amb la sostenibilitat ambiental, ni tan sols el que es basa en un keynesianisme verd, i introdueix el decreixement, és a dir, una reducció de la producció i el consum als països industrialitzats, com un mitjà per aconseguir la sostenibilitat ambiental, la justícia social i el benestar.

Per la seva banda, **Aurèlia Mañé-Estrada** analitza la geopolítica de l'energia en el marc del sistema capitalista. En la primera part, explica el naixement de la geopolítica de l'energia fòssil i com les hegemònies es fonamenten en el control territorial de les fonts energètiques. Posteriorment, en la part més arriscada de l'article, reflexiona sobre cap a on podria evolucionar la geopolítica de les renovables. La principal conclusió és que, ateses les característiques de les fonts renovables, la geopolítica que s'estableixi serà fruit d'una elecció. La qüestió que cal dilucidar és si aquesta elecció es continuarà orientant a utilitzar les relacions energètiques internacionals com a mecanisme per a l'hegemonia mundial i el finançament del sistema.

En el cinquè article, **Hug March** exposa com, en el marc de la tendència general que ha tingut lloc a les últimes quatre dècades de traspàs del poder econòmic de la indústria a les finances, també el sector de l'aigua s'ha sumat a aquesta tendència a la «financerització». Aquest canvi ha remodelat profundament la relació entre les infraestructures i les empreses que intervenen en un bé tan essencial per a la ciutadania, la producció i el medi ambient com és l'aigua. L'article presenta els debats entorn de la financerització del cicle hídric, per mitjà de l'exemple del desenvolupament de noves infraestructures hídriques a la ciutat de Londres.

Seguidament, **Eduard Alvarez i Mireia Hernández** exposen que les ciutats, com a aglomeracions poblacionals i centres de producció, són actors directament interpel·lats pels objectius de desenvolupament sostenible. Assenyalen que l'explosió de la trama urbana i l'ocupació del territori sense precedents que ha tingut lloc durant els últims anys, sustentades en la promoció urbanística, l'ocupació del sòl i en unes infraestructures de transport que no han estat planificades de manera coordinada amb aquests projectes urbanístics, són insostenibles. En la part final de l'article, reflexionen sobre com avançar cap a un model de ciutat més sostenible.

I, per tancar el número, **Agustí Pérez-Foguet** exposa com els avenços durant els últims anys han permès disposar d'una metodologia de mesura de la pobresa multidimensional que ha facilitat concretar i operativitzar el concepte. En paral·lel, assenyalen que s'han proposat i consolidat propostes de pobreses «sectorials», amb entitat conceptual pròpia, i que el vincle entre les dimensions de la pobresa multidimensional i les pobreses sectorials és divers. L'autor argumenta que reduir les pobreses sectorials a dimensions de pobresa multidimensional en limita la utilitat i l'impacte, i proposa avançar en la caracterització multidimensional d'aquestes pobreses sectorials.

En síntesi, el número 16 d'*Oikonomics* s'acosta, a través de set articles elaborats per vuit autors de prestigi reconegut, al principal repte que afronta la humanitat, el de la sostenibilitat, un repte que ja no és de futur, sinó per al seu present més immediat. Amb això, desitgem contribuir al debat al voltant d'un concepte que va més enllà de la seva dimensió ecològica i que ha de prendre també en consideració les seves dimensions socials i econòmiques.

Citació recomanada: PUIG GÓMEZ, Albert. *Vectors de sostenibilitat: visions des de l'economia*. *Oikonomics* [en línia]. Novembre 2021, n. 16. ISSN: 2339-9546.
DOI: <https://doi.org/10.7238/o.n16.2108>

Albert Puig Gómez

apuiggo@uoc.edu

Professor dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC. Director acadèmic del Màster Universitari d'Anàlisi Econòmica de la UOC

Imparteix docència en Política Econòmica i Economia Mundial, i investiga els efectes de les inversions estrangeres en les economies receptores per mitjà del marc analític de les cadenes globals de valor.

Els textos publicats en aquesta revista estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement 4.0 Internacional de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obres derivades sempre que reconegueu els crèdits de les obres (autoria, nom de la revista, institució editora) de la manera especificada pels autors o per la revista. La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>.

